

Sectoraal Examenprofiel

Handel en MITT

Sector:	Handel en MITT
Status:	Vastgesteld
Vaststellingsdatum:	30 mei 2011

Het onderstaande sectorale examenprofiel is geldig voor de crebonummers/kwalificatiedossiers:

crebonummer	kwalificatiedossier
90013	Allround operator
90112	Commercieel medewerker 3
90113	Commercieel medewerker 3
90201	Logistiek teamleider
90211	Logistiek supervisor
90290	Ondernemer detailhandel
90314	Operator
90380	Verkoopspecialist
90381	Verkoopspecialist
90382	Verkoopspecialist
90383	Verkoopspecialist
90384	Verkoopspecialist
90385	Verkoopspecialist
90386	Verkoopspecialist
90910	Aankomend verkoopmedewerker
90930	Assistent manager Internationale Handel
90932	Assistent manager Internationale Handel
90933	Assistent manager Internationale Handel
90940	Interieuradviseur
90960	Woningstofferder 2
90970	Woningstofferder 3
91240	Medewerker mode/maatkleding 2
91250	Medewerker mode/maatkleding 3
91260	Medewerker mode/maatkleding 4
91950	Medewerker interieurtextiel 2
91960	Medewerker interieurtextiel 3
91970	Medewerker interieurtextiel 4
92520	Assistent medewerker mode/maatkleding/interieur
92540	Kwaliteitscontroleur textiel
93490	Manager handel
93491	Manager handel
93492	Manager handel
93493	Manager handel
93494	Manager handel
93731	Assistent logistiek medewerker
93751	Verkoper
93770	Ploegleider textiel
93780	Productiecoördinator Fashion
93781	Productiecoördinator Fashion
93782	Productiecoördinator Fashion
93802	Commercieel medewerker 4
94460	Commercieel medewerker buitendienst textiel
94470	Medewerker design
94471	Medewerker design
94472	Medewerker design
95460	Balieshopmedewerker

Thema 1 Betrokkenheid van het beroepenveld

Het georganiseerde bedrijfsleven is op de volgende manieren betrokken bij de processen van examinering:

De opleiding toont door middel van protocollen aan:

- hoe zij het bedrijfsleven betreft bij de kwalificering door aan te geven hoe deze betrokkenheid is georganiseerd bij vaststellen van het examenplan, de toetsen en de beoordeling,
- dat zij gebruikmaakt van de contextrijke omgeving van het bedrijfsleven bij de kwalificering. Uitgangspunt is dat kwalificering plaatsvindt in door het Kenniscentrum Handel geaccrediteerde leerbedrijven. De opleiding geeft aan dat en hoe zij dat geborgd heeft.

Daarnaast geldt voor de sector Handel dat een groot aantal ROC's gebruik maakt van examenplannen en examenproducten van het Examenservicesysteem (ESS) van Btg Handel en KC Handel. Het onderwijs en het bedrijfsleven spelen bij de ontwikkeling en vaststelling van deze examens een belangrijke rol. Zij zijn vertegenwoordigd in expertgroepen (uitlijnen van examenplannen), de ontwikkelgroepen (auteurs), de vaststellingscommissies, het COBEO (overleg tussen Btg Handel, ROC's en KCH Examens) en de adviesraad Examinering (onderwijs, bedrijfsleven en KBB).

Zoals aangegeven in het format examenprofiel 3.0 zien we voor de handel verschillende vormen en niveaus van betrokkenheid.

Er wordt door de werkgroep met betrekking tot de betrokkenheid van het bedrijfsleven bij het onderwijs onderscheid gemaakt tussen drie niveau's: **landelijk**, **sectoraal** en **regionaal (lokaal)**.

landelijk

In de sector detailhandel zijn op landelijk niveau het Hoofdbedrijfschap Detailhandel en ca. 40 branches actief. De brancheorganisaties zijn nagenoeg allen aangesloten bij de werkgeverskoepel VNO-NCW/MKB. In de sector Groothandel en Internationale Handel wordt samengewerkt met het SOG en Fenedex. In de sector MITT is er samenwerking met oa. Woonwerk. Op landelijk niveau geldt dat via de PCBB de verschillende branches binnen de handel (Detailhandel, Groothandel en Internationale Handel, Wonen) zijn betrokken bij het formuleren van deel B en C van het kwalificatiedossier. De gemaakte afspraken op landelijk niveau tussen onderwijs en bedrijfsleven vergroten het civiel effect en bieden de beste garantie dat ook lokaal de kwalificatiedossiers door het bedrijfsleven als herkenbaar en gericht op de markt worden gezien.

Een verdere specificatie kan plaatsvinden op brancheniveau. Een voorbeeld hiervan is een branchegekleurd deel C voor de supermarktbranche (zie www.supermarkt.nl - CBL Opleidingenhuis) dat door scholen als leidraad voor examinering wordt gehanteerd.

Betrokkenheid bedrijfsleven	Mede-verantwoordelijk	Adviserende rol	Niet betrokken	Op basis van regionale afspraken
Processen examinering				
Opstellen en vaststellen kaders		X		
Constructie van examens		X		
Vaststellen van examens		X		
Uitvoeren van examens		X		
Beoordelen van examens		X		
Vaststellen resultaten			X	
Diplomeren			X	
Evalueren			X	

lokaal

Op lokaal niveau opereren winkeliersverenigingen en ondernemersverenigingen, die desgewenst door VNO-NCW/MKB, het HBD of door branche-organisaties worden geadviseerd en ondersteund. Op lokaal niveau constateren we dat de verschillende ROC's op diverse manieren het (georganiseerd) bedrijfsleven betrekken bij de opleiding en examinering teneinde de herkenbaarheid voor de lokale/regionale bedrijven te vergroten. Deze betrokkenheid kan bestaan uit een personele vertegenwoordiging van het georganiseerd bedrijfsleven (lokaal of landelijk) in de verschillende examenvoorbereidende en controlerende commissies van de scholen, deelname als partner in de uitvoering van examinering en/of het bieden van de context voor examinering.

Betrokkenheid bedrijfsleven	Mede-verantwoordelijk	Adviserende rol	Niet betrokken	Op basis van regionale afspraken
Processen examinering				
Opstellen en vaststellen kaders		X		X
Constructie van examens		X		X
Vaststellen van examens	X			
Uitvoeren van examens	X			X
Beoordelen van examens	X			X
Vaststellen resultaten			X	
Diplomeren			X	
Evaluëren		X		X

Thema 2 Inhoud en dekking

Onderwijs en georganiseerd bedrijfsleven hebben de volgende afspraken gemaakt over de inhoud & de dekking van de examinering en de afnamecondities waaronder de examinering plaatsvindt:

De opleiding:

- maakt gebruik van een examenplan, hierin wordt (afhankelijk van de regelgeving OCW):
 - verantwoord hoe kennis, vaardigheden en houding geborgd worden,
 - aangegeven hoe de beheersing van kerntaken en werkprocessen en daarmee de competenties wordt aangetoond,
 - aangegeven hoe de wettelijk vastgestelde onderdelen van deel B en C worden aangetoond,
 - aangegeven welke prestatie-indicatoren met welke resultaten worden aangetoond.
- geeft aan hoe vaststelling van examenplannen en examenproducten is georganiseerd. Hierbij geldt het uitgangspunt dat het bedrijfsleven is betrokken bij de vaststellingsprocedure.
- geeft aan hoe zij aan eventuele wettelijke vereisten voldoet.

Gezien de diversiteit in branches binnen de handel is deel C niet volledig dekkend voor alle branches. Branchespecifieke inkleuring is dan ook een goede aanvulling (zie voorbeeld van de supermarktbranche). Daarnaast zijn per kwalificatiedossier een nadere specificatie van kennis/vaardigheden vormgegeven. (www.btghandel.nl) Deze servicedocumenten zijn samen met de branches ontwikkeld. Op deze manier is voldoende geborgd dat de scholen beschikken over actuele inzichten in gevraagde kennis, vaardigheden en beroepshouding.

De dekking van de inhoud en het niveau van de examens wordt door iedere school in een examenplan en examenproducten uitgewerkt. Hierbij kan een directe relatie met de onderdelen van een kwalificatiedossier worden vastgesteld.

De opleiding ontwikkelt zelf een examenplan of koopt dat in. In dit examenplan is aangetoond welke examenproducten de kerntaken en werkprocessen en daarmee de competenties uit deel B van het dossier dekken. Voor ontwikkeling van de examenproducten maakt de opleiding gebruik van deel C.

Examenplan

In het examenplan:

- worden de onderdelen van het kwalificatiedossier en andere bronnen die kwalificerend zijn opgenomen op een zodanige manier dat de prestatie-indicatoren aangetoond worden,
- wordt aangegeven hoe de kerntaken en de werkprocessen en daarmee de competenties in deel B van het dossier wordt aangetoond,
- wordt aangegeven hoe de wettelijk vastgestelde onderdelen van deel B en C worden aangetoond¹,
- wordt aangegeven welke prestatie-indicatoren met welke resultaten worden aangetoond,
- wordt verantwoord hoe kennis, vaardigheid en houding geborgd worden.

Examenproducten

Examenproducten zijn tastbare en meetbare resultaten die voortkomen uit en gekoppeld zijn aan een concrete beroepssituatie en opgenomen worden in het dossier.

In de examenproducten komen de prestatie-indicatoren (afgeleid van deel C) naar voren. Uitgangspunt is dat in CGO kennis, vaardigheden en houdingsaspecten geïntegreerd worden aangetoond.

Belangrijk is dat het examenproduct ook past bij het niveau van de opleiding. Het niveau wordt gekoppeld aan het kwalificatieniveau 1, 2, 3 of 4. De opleiding verantwoordt hoe in het examen het niveau wordt bereikt.

¹ afhankelijk van de regelgeving OCW

Daarbij wordt door de manier van beoordelen rekening gehouden met het niveau. Op niveau 2 is bijvoorbeeld het nemen van beslissingen en het maken van keuzes minder van belang dan op niveau 4. Dit moet terugkomen in de gehele examinering.

Toetsvorm

De toetsvorm wordt bepaald door datgene wat aangetoond moet worden door de deelnemer voor kwalificering. Deze ligt in het verlengde van het opleidingsprogramma en moet leiden tot een valide en betrouwbare beoordeling. Belangrijk uitgangspunt hierbij is een bij voorkeur integrale benadering van de beoordeling van competenties (kennis, vaardigheden en houding zijn met elkaar verbonden). Het hanteren van een variatie van beoordelingsinstrumenten is hierbij essentieel.

Vaststelling

Het examenplan wordt vastgesteld door de examencommissie van een school, het georganiseerd bedrijfsleven wordt hierbij geraadpleegd (deel B).

De examenproducten worden vastgesteld door een vaststellingscommissie van een school op lokaal niveau (deel C); hierin zijn meerdere invullingen per branche mogelijk.

Overige uitgangspunten

Beroepsgerelateerde eisen voor taal en rekenen worden, waar mogelijk, geïntegreerd in de examenproducten aangetoond.

De kwalificering vindt plaats in de context van het diploma dat wordt behaald.

Wettelijke vereisten zijn, indien van toepassing, in het kwalificatiedossier opgenomen.

Thema 3 Kwaliteitsontwikkeling en professionalisering

Onderwijs en georganiseerd bedrijfsleven hebben de volgende afspraken gemaakt over de deskundigheid van betrokkenen bij de examinering:

De onderwijsinstelling heeft de cyclische kwaliteitsontwikkeling, het onderzoek, de evaluatie en de verbetering van de examinering als volgt geborgd:

De onderwijsinstelling heeft er als volgt voor gezorgd dat de processen van examinering eenduidig en begrijpelijk beschreven zijn en gecommuniceerd zijn met alle betrokkenen:

De opleiding verantwoordt:

- in hoeverre zij de **toetstechnische kwaliteit** geborgd heeft,
- in hoeverre zij de kwaliteit van de beoordeling geborgd heeft,
- hoe zij onderzoek, evaluatie en verbetering van examinering cyclisch geborgd heeft.

Tevens geeft de opleiding aan welke uitgangspunten voor EVC worden gehanteerd.

Met betrekking tot de **toetstechnische kwaliteit** en afname komen we tot de volgende conclusies:

De **toetstechnische kwaliteit** wordt bepaald door:

- het hanteren van een mix van beoordelingsmethoden,
- het hanteren van een toetsvorm die past bij datgene wat aangetoond moet worden bij kwalificerende toetsing (validiteit en betrouwbaarheid),
- de deskundigheid van de beoordelaar(s), ontwikkelaar(s), vaststeller(s),
- de beschrijving door de school van de te volgen beoordelingsprocedure,
- de communicatie door de school van de te volgen beoordelingsprocedure,
- het treffen van maatregelen om de beoordeling zo objectief mogelijk te maken, onder andere door meerdere beoordelaars en meermaals beoordelen,
- de intentie de feitelijke afname te laten verlopen zoals beoogd en systematisch te borgen door regelmatige evaluatie en indien nodig verbeteringsmaatregelen te treffen.

De **toetsinhoudelijke kwaliteit** wordt aangetoond door:

- het geïntegreerd aantonen van kennis, vaardigheden en houdingsaspecten,
- verantwoording hoe kennis, vaardigheid en houding geborgd zijn.

De **kwaliteit van de beoordeling** wordt bepaald door:

- de deskundigheid van de beoordelaar(s),
- de betrouwbaarheid en validiteit van de beoordeling,
- de kwaliteit van de context; hierbij worden de randvoorwaarden omschreven waaraan de context moet voldoen (ook in een gesimuleerde omgeving),
- de gebruikte instrumenten,
- de concrete aanwezigheid voor de beoordelaar van toetsinstrumenten.

Bijlage

Samenstelling werkgroepen

Bij de start van de pilots zijn er twee werkgroepen samengesteld: Handel en MITT. De twee werkgroepen zijn vanaf de startfase gezamenlijk opgetrokken. KCH vertegenwoordigt zowel Handel als MITT en van de twee werkgroepen is dan ook één werkgroep gevormd.

Deze werkgroep is ook in 2010/2011 betrokken bij het vaststellen van de examenprofielen voor Handel en MITT.

Namens het onderwijs nemen aan de werkgroep deel:

- Mieke Huigen Btg Handel, PCBB Handel
- Frans Schatorjé ROC Nijmegen, bestuur Btg Handel, PCBB Handel
- Martin Jansen Friesland College, bestuur Btg Handel
- Marien Kant Hèt Servicebureau Handel (HSBH)
- Kees Corbet ROC Mondriaan, HSBH
- Frans de Esch Leeuwenborgh Opleidingen, HSBH
- Karin Geurts HSBH
- Ivette Fleming ROC Mondriaan, PCBB MITT
- Anne-Hilde Feijth Deltion College, Cluster Mode
- Ankie Hooykaas ROC Eindhoven, HSBH, MITT
- Ineke Bosch Competentienet, project examinering Cluster Mode (tot 01-08-2010)

- In de testfase 41 afdelingen Handel van de ROC's en 1 scholengemeenschap
- 4 november 2010 Informatieve bijeenkomst Btg Handel en MITT

Namens het bedrijfsleven nemen aan de werkgroep deel:

- Andy van Doorn Opleidingsfonds HBD, PCBB Handel
- Jules van Well CBL, PCBB Handel
- Dorien Krassenberg CBW-Mitex, PCBB Handel
- Tanja van den Berg Mexx, PCBB MITT (tot 01-10-2009)

Namens de Kenniscentra nemen aan de werkgroep deel:

- Rob van Wezel KCH (tot 01-11-2010)
- Jeske Dijkshoorn Liftgroup (tot 01-12-2008)
- Elise Weber KCH
- Marijke Backx KCH, ESS (Examen Service Systeem)
- Marieke Kuper Liftgroup (tot 01-01-2009)

Voor de examenprofiel Handel en MITT geldt dat het examenprofiel

- past binnen het landelijk format,
- herkenbaar is voor het georganiseerde bedrijfsleven,
- uitvoerbaar is door de ROC's,
- bureaucratie rondom examinering vermindert,
- het **wat** en niet het **hoe** beschrijft,
- duurzaam is.

Ten aanzien van de verantwoordelijkheid geldt:

- **sociale partners** en **onderwijs** hebben een gedeelde verantwoordelijkheid voor de keten van kwalificeren en examineren,
- **onderwijsinstellingen** zijn verantwoordelijk voor het examineren,
- **kenniscentra** zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de inhoud van de kwalificatiedossiers.

Overige uitgangspunten:

- de toegevoegde waarde van het examenprofiel op de vergelijkbaarheid en de kwaliteit van de examens wordt aangetoond,
- het examenprofiel stuurt niet op de inrichting van de opleidingsprogramma's,
- overmatige detaillering van examenprofielen is niet gewenst,
- het onderwijs neemt in samenwerking met de kenniscentra het initiatief voor de ontwikkeling van examenprofielen.

Voorwaarden en doel

Het examenprofiel moet bruikbaar zijn voor het onderwijs, herkenbaar zijn voor het bedrijfsleven en onderwijs en bedrijfsleven meer vertrouwen in de examinering geven. In de sector Handel en MITT wordt door een groot aantal ROC's gebruikgemaakt van het Examenservicesysteem (ESS) van de Btg Handel en KCH. Dit gebeurt in diverse modellen: volledig volgens ESS of bbl-opleidingen wel, bol-opleidingen niet en combinaties. Hierdoor ontstaan diverse scenario's.

In de eindtermenversie van de kwalificaties handel is door de PCBB in een advies vastgelegd in welke setting geëxamineerd dient te worden.

Er zijn twee settings:

- binnen de school, in een gesimuleerde omgeving,
- in een erkend leerbedrijf tijdens de beroepspraktijkvorming.

Evaluatie van het gebruik van dit advies leert dat het een werkbaar en bruikbaar advies is, dat door de scholen collectief wordt opgevolgd.

In het examenprofiel komt duidelijk naar voren dat niet alleen de omstandigheden waarin wordt geëxamineerd van belang zijn, maar dat de kwaliteit van examinering ook wordt bepaald door de kwaliteit van de betrokken actoren.

In het overleg over de invulling van het examenprofiel voor Handel en MITT blijkt dat het onderdeel "Benodigde vakkennis en vakvaardigheden en dekkingsgraad" veel discussiepunten oplevert.

De discussie spitst zich toe op de volgende aspecten:

- de aard en omvang van de body-of knowledge,
- het al dan niet geïntegreerd toetsen van kennis- en vaardigheden met kerntaken en werkprocessen.

In de sector Handel en MITT is gekozen voor brede kwalificaties waardoor de formulering op een hoog aggregatieniveau ligt. Om deelnemers de gelegenheid te geven zich smal op een bepaalde branche te richten zijn in overleg met een aantal branches door de Btg Handel in samenspraak met KCH branchespecifieke delen C (bijvoorbeeld supermarktbranche) en servicedocumenten ontwikkeld.

Vanaf het cursusjaar 2011/2012 kan gewerkt gaan worden met het sectoraal examenprofiel handel voor de kwalificaties van handel.

Dit houdt in dat op het niveau van de instellingen en de regio de volgende onderdelen zijn beschreven:

- de betreffende exameninhouden,
- een examenmodel en examenplannen (in verschillende varianten),
- de afspraken naar aanleiding van het BPV-protocol.

Dit sectorale examenprofiel is een gezamenlijke uitgave van het bedrijfsleven en de Btg Handel. Door in samenspraak deze documenten te ontwikkelen en te verspreiden willen we uniformiteit en standaardisatie in de examinering bevorderen.

Verschillende scenario's kunnen leiden tot verschillende, maar wel valide toetsing en examens, waarmee recht gedaan wordt aan de verschillende onderwijskundige uitgangspunten die ten grondslag liggen aan competentiegericht onderwijs.